

TIE ON AUKI

Prologi

Sinä aamuna oli satanut lumensekaista räntää oikein kunnolla, kuten Etelä-Suomen takatalvien tapana on. Vaikka kevät olisikin ollut aikainen - mitä se ei ollut - vapun tienoilla saattoi sataa lunta. Lämmin, kesäinen toukokuun alku oli pikemmin poikkeus kuin sääntö, eikä vuoden 1985 vapun tienoon sää tehnyt poikkeusta. Oli kylmää ja koleaa; maa peittyi märkään lumeen. Lumi ei kuitenkaan pysyisi kauan, se tiedettiin.

Se aamu oli ihan tavallinen aamu. Juha Kela oli sopinut aamupäiväksi Ryttylään palaverin, jossa oli tarkoitus keskustella Kappelistudion tulevaisuudesta, siitä, miten studiota voisi kehittää. Hän oli vastikään alkanut opiskella studioäänitystekniikkaa ja oli kovin innostunut asiasta. Ensimmäinen äänitystyökin oli jo tekeillä, Jukka Helinin levy.

Hänellä oli tapana, että se, mitä tehtiin, tehtiin hyvin tai ei ollenkaan. Hänellä oli mukanaan lapsille tarkoitettun jumalanpalveluksen, Meidän messun masternauhat. Ne hän oli jo miksannut, mutta saattaisi jäädä aikaa kuunnella niitä vielä ja ehkä tehdäkin jotain, kunhan palaveri olisi pidetty.

Nopein ja suorin reitti Vihdistä Ryttylään kulkee Hanko - Mäntsälä-tietä, ja sitä hän tavallisesti ajoi. Niin nytkin. Tie on hyväkuntoinen ja mukava ajettava, mitä nyt joissakin kaarteissa on huono näkyvyys ja siksi ohituksen kieltävää keltaista viivaa. Sinä aamuna viiva ei näkynyt vastasataneen lumen ja sohjon alta.

Kovin kauas hän ei kotoaan ehtinyt. Märkiöjärvellä eräs Hangon suuntaan menossa ollut hämeenlinnalainen mies lähti ohittamaan edellään ajanutta rekkaa. Hämeenlinnalaisella oli hyvä ja nopea auto, ja hän luuli ehtivänsä ohittaa, kun vastaantulijoita ei näkynyt. Sillä kohdalla ollutta keltaista viivaa ei nähnyt, ei voinut nähdä lumen alta.

Mitä Juha Kela ehti nähdä, mitä ajatella ja tuntea huomatessaan vastaantulevan rekan, sen rinnalla ohi pyrkivän ison Mazdan ja tajutessaan, ettei ohitus onnistuisi, jää avoimeksi. Hämeenlinnalainen ei päässyt enää takaisin oikealle kaistalle ohituksen jälkeen, sillä hän ei ollut ottanut huomioon tien keskellä olevaa paksua sohjovallia. Juha yritti väistää oikealle. Turhaan.

Mazda törmäsi Juhan auton vasempaan etukulmaan. Koska Mazda oli paljon painavampi kuin Juhan auto, sille koitui vähemmän vaurioita. Kuljettajan jalka katkesi. Juhan auto sen sijaan romuttui pahoin. Hänen päänsä osui auton oven pystypilariin ja hän kuoli heti. Kello oli yhdeksän, perjantaina toukokuun kolmantena päivänä tuhatyhdeksänsataa kahdeksankymmentäviisi. Hän oli kolmenkymmenen neljän vuoden ikäinen mies, nelilapsisen perheen isä.

Perustaminen ja alkutaipale

Mynämäki oli 1960-luvun puolivälissä jokseenkin tavallinen länsisuomalainen kirkonkylä. Se eli omaa verkkaista elämänrytmιάän muutaman kymmenen kilometrin päässä Turusta, yhden tien varteen kasvaneena vanhan kirkon hallitsemana kirkonkylänä. Muista kaltaisistaan kylistä Mynämäki poikkesi vain siinä, että siellä oli kioskin, muutaman kaupan, linja-autoaseman, osuuskassan ja säästöpankin lisäksi myös oppikoulu ja lukio.

Länsisuomalaiseen tapaan kirkollinen elämä oli Mynämäelläkin hyvin vakaata. Kesäisin seurakunnassa nähtiin myös nuorisotyöharjoittelijoita, jotka suorittivat opiskeluunsa kuuluvaa pakollista harjoittelua. Myös kesäksi 1966 Mynämäen seurakuntaan oli tulossa tuollainen harjoittelija, Kauniaisten Raamattuopistossa opiskeleva Heikki Haataja.

Heikki Haataja

Hänellä oli erikoinen idea: pitäisi koota bändi, joka soittaisi evankelioivaa hengellistä musiikkia. Mistä tuo ajatus syntyi, sitä hän ei vielä kukaan osaa selittää. Yhtenä vaikuttajana olivat senaikuiset rautalankabändit, mutta kukaan ei ollut keksinyt yhdistää rautalankaa ja hengellistä sanomaa - suoranaisia esikuvia ei siis ollut. Oliko kyse johdatuksesta? Jumalan antamasta työnäystä?

Mynämäellä Heikki Haataja ryhtyi yritykseen tuollaisen bändin perustamiseksi. Hän itse soitti kitaraa, ja kiertäessään esittelemässä seurakunnan kesätoimintaa, hän kyseli oppikoululaisista kitaransoitotaitoisia. Bändi saatiin kasaan, ja seurakuntatalolla alkoi ankara harjoittelu.

Turkuun asti tihkui tietoja Mynämäellä syntyneestä yhtyeestä, joka esiintyisi elokuussa jossakin nuortenillassa. Se oli niin uutta, että sitä piti lähteä katsomaan. Uteliaissa vieraisa oli kolme nuorta miestä, kavereita tietysti, veljekset Matti ja Tuomo Vanhanen sekä Hannu Nyman. Vanhaset tunsivat Haatajan entuudestaan. Vaatimattomasta tasostaan huolimatta mynämäkeläisten yhteys teki turkulaisiin vieraisiin vaikutuksen. Vanhaset olivat itsekin rämpytelleet kitaralla kaikenmoista yhdessä serkkunsa Seppo Vanhasen kanssa.

Pro Fiden matka alkaa Mynämäeltä, seurakunnan nuortenillassa esiintyneen kitarayhtyeen herättämästä oivalluksesta. Tai ei oikeastaan Mynämäeltä, vaan jostakin sen ja Turun väliltä, matkalta, tien päältä. Kenen ajatus alunperin oli, sitä ei kukaan enää muista. Tärkeintä oli, että se tuli esiin: mitä jos mekin perustaisimme tuollaisen yhtyeen, mitä jos mekin aloittaisimme, jos ei muuten, niin kokeiltaisiiin vain.

Niin se sitten alkoi. Ihan itsestään, innostuksen ja kavaruussuhteitten perustalta. Mukaan tulivat Matti, Tuomo ja Seppo, Hannu sekä tämän partiokaveri Jouni Ilmolahti. Hannu tiesi, että Jouni on laulumiehiä, ja pyysi häntä siksi mukaan. Pro Fiden ensimmäinen kokoonpano oli valmis syksyllä 1966. Jokainen soitti akustista kitaraa ja lauloi. Ikä ei intoa pilannut: Matti oli kolmentoista, vanhin taisi olla Seppo kuudentoista ja toiset neljätoistavuotiaita.

Alkuperäinen Pro Fide vuodelta -66

Ensimmäiset kitarat saatiin lainaksi Turun Katulähetykseltä. Sekä Nymanin että Vanhasten poikien isä toimi Katulähetyksessä, joten kitaroitten lainaaminen oli helppoa. Alusta lähtien pojat lauloivat vapaitten suuntien hengellisiä lauluja isokokoisesta monisteesta, Sinisen laulukirjan edeltäjästä. Akustisillakin kitaroilla sai aikaan kovan meiningin, kun oikein yritti.

Pro Fide esiintyi ensimmäisen kerran samana syksynä. Nimi yhtyeelle oli saatu Klassikaa käyväältä Hannulta, liekö vaikuttajana ollut samoihin aikoihin syntynyt kristillinen koululaislehti. Joka tapauksessa "Uskon puolesta" hyväksyttiin. Nimi ilmaisi sen, miksi soitettiin ja mitä haluttiin. Evankelioimisen ajatus tuntui tutulta ja hyvältä päämäärältä, ja sitäkin Katulähetyksessä tehtiin. Ja Katulähetys se tarjosi ensimmäisen esiintymistilaisuudenkin.

Se oli ihan tavallinen kutsulta, jonne kutsuttiin miehiä kaduilta, tarjottiin teetä, oli jokunen puhe, vähän laulettiin - mitä nyt katulähetyksillä tapahtuu. Poikia tietysti jännitti hirveästi, vaikka yleisöä ei paljon ollutkaan. Siitäkin joukosta puolet nukkui päästyään sisälle lämpimään eikä kuullut koko keikasta yhtään mitään. Mutta alku mikä alku. Ja ensimmäisillä keikkapalkkioilla ostettiin karkkia.

Keikkapalkkioita ei oikeastaan haluttu eikä otettu, sillä alusta pitäen oli selvää, ettei raha ole se syy, jonka vuoksi lauletaan. Satunnaisia lahjoituksia tuli kuitenkin silloin tällöin, joten karkissa pysyttiin hyvin.

Pian pojat huomasivat, että vain Jouni ja Matti osasivat laulaa. Toisten olisi kenties viisaampaa olla hiljaa ja keskittyä soittamiseen. Niin tehtiinkin: keväällä -67 laulupuoli jäi Jounin ja Matin hoteisiin. Pian Pro Fide sai uransa ensimmäiset leimat: "Martin seurakunnan laulajapojat" keräsivät mainetta ja keikkoja Turun lähiseurakuntiin. Tavaramerkiksi tuli Tuomon tekemä rallatus "Mä kierrän kylät kaupungit ja kannan kitaraa". Kesällä Martin seurakunnan laulajapojat olivat Lähetysseuran vuosijuhlilla Oulussa soittamassa.

Vaikka Pro Fidellä ei ollutkaan minkäänlaisia musiikillisia esikuvia, rautalanka oli puraissut heitäkin aikanaan, ja vaikeivat kaikki seuranneetkaan popmusiikin kehitystä, Beatlesit ja Rollarit toki tunnettiin. Rolling Stones oli ainakin Hannu Nymanin suuri suosikki. Ei siis ollut ihme, että myös Pro Fide tunsu vetoa sähköisempään soundiin.

Katulähetys tuli taas apuun lainaten kesäkokouksia varten olemassa olleita vaatimattomia äänentoistolaitteita. Tuomo Vanhanen osti ensimmäisen sähkökitaran, joten hänestä tuli soolokitari. Soitin-Laineelta se ostettiin, osamaksulla tietty - yli 200 markkaa oli kova hinta Hagströmistäkin. Myöhemmätkin soittimet ostettiin Laineelta, ja osamaksuja Iyhennettiin saaduista matkakorvauksista ja lahjoituksista.

Isä-Nyman löysi Tekniikan Maailmasta sähkökitaran rakennusohjeet ja rakensi niitten mukaan basson. Se tuli Hannun soitettavaksi, kun ei sitä kukaan muukaan huolinut. Kun Matti ja Jouni hoitelivat laulamisen edelleen, Sepolle jäi komppikitaristin rooli. Hän sai Tuomon kitaran, kun Heikki Haatajalta saatiin lainaksi upea, punainen Hagström, jossa oli vibrakin.

Rummut bändiin saatiin vasta pari vuotta myöhemmin. Rumpalin kanssa soittamisen makuun Pro Fide pääsi kuitenkin jo kesällä -68, kun bändi vieraili Jounin tuttavien Juhani Peltosen kutsusta Luumäellä. Siellä tavattiin Timo Ylitalo, jolla oli rummut. Hänen kanssaan bändi treenasi muutamaa keikkaa varten. Tämän jälkeen pojat alkoivat etsiä omia rumpuja. Sellaiset löydettiin erään tutun, Hannu Sippolan autotallista, vanhat rummunlouskut, joitten peltikin saatiin soundaamaan sopivasti kilisemällä panemalla pieni ketjunpätkä siihen päälle. Matti alkoi treenata rumpalinhommaa.

Sitä ennen oli jo kuitenkin eräs ympyrä ehtinyt kiertyä umpeen. Pro Fidelle kipinän antaneen kitarayhtyeen kokoaja Heikki Haataja oli päässyt kuulemaan Pro Fideä Raisiossa joskus alkuvuodesta 1968. Vaikka sen ajan PF olikin aika erikoinen kuultava - kaksi kitaraa, basso, lähinnä huvittavat vahvistinlaitteet eikä laulukamoja ollenkaan, ei edes solistilla - Haatajalla välähti.

Hän tajusi, että PF tällaisenaankin merkitsisi yhtä askelta pidemmälle sen idean toteuttamisessa, joka häntä oli jo Mynämäellä vaivannut. Tässä olisi bändi, jonka avulla nuoret evankelioitaisiin.

Eikä Heikki Haataja jäänytkään toimeettomaksi. Hän oli nuorisoneuvostoksi valmistuttuaan jäänyt Suomen Raamattuopistolle työhön, maata kiertäväksi nuorisoevankelistaksi. Niinpä hän alkoi pyytää Pro Fideä mukaan omille julistusmatkoilleen, järjestää keikkoja bändille. Ensimmäinen Pro Fiden ja Heikki Haatajan yhteinen keikka soitettiin Kangasalla, ja siitä alkoi 15 vuotta kestänyt yhteistyö. PF alkoi nivoutua Raamattuopiston toimintaan. Ensimmäinen Raamattuopiston keikka oli kesäpäivillä Mikkelissä -68.

Ajan mittaan Pro Fide joutui sekä käytännöllisen että periaatteellisen linjavalinnan eteen. Vaikka Heikki Haatajan kanssa tehtiin yhä enemmän yhteistyötä ja hänen mukanaan kierrettiin paikkakunnalta toiselle, yhtyeellä oli edelleen omat ympyränsä Turussa.

Siihen asti oli varottu kaikenlaista leimautumista kuin tautia, mutta nyt jouduttiin ratkaisemaan, miten Pro Fide toimii: itsenäisenä vai ei. Bändiläisten erilaiset taustat tekivät asiasta Pro Fiden ensimmäisen ja kenties suurimman kriisin. Pojat olivat käyneet rippikoulunsa Kansan Raamattuseuran leirikeskuksessa Vivamossa, mutta suurinta lukkarinrakkautta KRS:n suuntaan tunsivat Hannu ja Jouni. Vanhasen pojilla taas oli perhesiteitä Raamattuopistolle, ja Haatajakin oli heidän perhetuttavansa.

Kytenyt ristiriita puhkesi äkkiä. Tarvasjoella, paikallisen ravintolan pihassa käytiin kiivassanainen riita, jossa Hannu ja Jouni syyttivät toisia Pro Fiden vetämisestä Suomen Raamattuopiston bändiksi, eikä sellaista haluttu. Tai he ainakaan eivät halunneet. Vanhaset olivat sitä mieltä, että he lähtevät bändistä, jos Haataja lähtee. Bändi oli ollut kasassa kolmen vuotta, ja nyt leijui ilmassa hajoamisen uhka.

Oli jo ehtinyt muotoutua sanattoman sopimuksen mukaan sellainen käytäntö, että Hannu, "Nynny" hoitaa kaikki bändin yhteiset asiat, rahat, matkakorvaukset, keikkasopimukset sun muut. Hän toimi siis yhtyeen johtajana. Ei ollut mikään ihme, että riidan ratkaiseminen jäi hänen ja Heikki Haatajan väliseksi.

Heikki ei halunnut olla mikään riidankylväjä. Jos hänen keikkapyynnöistään tulee ristiriitoja bändiin, on ehkä parempi että pojat pysyvät omissa piireissään Turussa, hän sanoi. Nynnykään ei halunnut bändin hajoamista. Ainoaksi vaihtoehdoksi jäikin, että hän ja Jouni sopeutuivat tilanteeseen. Sopeutumista helpotti sen tajuaminen, että Raamattuopisto voisi tarjota ihan toisenlaiset edellytykset Pro Fiden pyörittämiselle kuin itseksensä keikkaileminen. Kriisistä selvitettiin lopulta melko kivuttomasti.

Paremmista toimintaedellytyksistä puhuu Raamattuopiston tekemä tarjous kustantaa Pro Fidelle bändin ensimmäinen levy. Tuo seitsemäntoista sentin EP sisälsi neljä biisiä, kaikki mynämäkeläisen Pauli Tuohiojan sanoittamia ja säveltämiä. Nykyisten mittapuitten mukaan tuo eepee oli surkea sekä soundeiltaan että soitannollisesti, mutta vuonna 1969 se oli todella uutta. Se, samoin kuin seuranneet kaksi muuta eepeetä myytiin loppuun helposti.

Alkanut 1970-luku merkitsi Pro Fidelle muutoksia. Bändistä oli jo tullut käsite. Vastaavanlaisia hengellistä rockmusiikkia soittavia yhtyeitä ei juuri ollut, vaikka alkanut vuosikymmen näkikin hengellisen nuorisomusiikin hillittömän nousun. Pro Fide vakiinnutti asemansa: suhteet Raamattuopistoon virallistettiin. Opisto otti vastatakseen bändin veloista ja kustannuksista, bändi puolestaan sitoutui luovuttamaan toiminnastaan mahdollisesti tulevan voiton opistolle. Näin PF oli päätenyt Raamattuopiston nuorisotyöhön.

70-luvun Pro Fide

Entistä tiiviimpi liittyminen opistoon toi mukanaan adventti- ja vapputapahtumat Kauniaisissa. Tapahtumiin alkoi tulla väkeä enemmän kuin tilat antoivat myöten, ja vähitellen osallistujamääriä piti ruveta rajoittamaan. Pro Fiden työn tueksi syntyi Rukousrenkas, johon sai liittyä jokainen, joka halusi tukea poikien työtä, taloudellisesti tai rukouksin. Renkas keräsi nopeasti satoja jäseniä.

Mutta muitakin muutoksia oli jo ilmassa. Ensimmäisenä bändin pojista lähti armeijaan Jouni. Harmaissa vietetty aika etäännytti hänet yhtyeestä, ja hän oli kypsä jättämään Pro Fiden kesällä -71.

Nynny valmistautui samaan aikaan tulevan kevään ylioppilaskirjoituksiin, ja halusi sen vuoksi lomaa bändin palveluksesta. Keikat piti kuitenkin hoitaa ja bassoa piti jonkun soittaa. Yksissä tuumin keksittiin, että siihen saakka vain lauluja rustaillut Pauli Tuohioja voisi tulla tuuraaajaksi. Hänet sitten opetettiin soittamaan bassoa.

Bassossa: Pauli Tuohioja

Seuraavana vuonna bändiin tuli kaksi uutta soittajaa. Tapiola Big Bändissa soittanut ja sillä profideläisten silmissä mainetta kasvattanut nuorisonohjaajaopiskelija Leo Glad pasunistiksi, Hannu Domke lahtelaisesta Witnesses-yhteestä rumpaliksi ja laulusolistiksi. Matti lopetti rummunlyönnin ja keskittyi pelkästään laulamiseen.

Koko seitsemänkymmenluvun ensimmäinen puolisko oli Pro Fidelle samanlaisten jatkuvien muutosten aikaa. Miehiä tuli ja miehiä meni. 1973 Seppo jäi pois bändistä, ja samana kesänä tuli Pertti Tolonen soittamaan trumpettia. Yhtyeen tulevaisuuden kannalta kaikkein ratkaisevin vuosi oli kuitenkin 1974.

Kotkalainen nuori teologian opiskelija Juha Kela oli tunnettu musiikkimies kotipaikkakunnallaan oltuaan mukana mm. paikallisessa Hair-musikaalin toteutuksessa. Sitten Kela oli tullut uskoon ja kesällä 1973 hän oli kesäteologina Kotkassa.

Sinä kesänä Raamattuopisto oli taas palkannut Pro Fiden tekemään muutaman kuukauden mittaisen kesäkiertueen. Yksi kesäkiertueen kohteista oli Kotka, jossa Pro Fide ja Juha Kela tapasivat.

Muusikkona Kela oli kokonaan toista luokkaa kuin kukaan Pro Fidessä. Vaivihkaa, puolihuolimattomasti hän antoi bändiläisille näytteitä taidoistaan ja ehdotti jo silloin Pro Fiden kokoonpanon entaamista.

Kirjoitettuaan ylioppilaaksi Nynny oli palannut takaisin Pro Fiden riveihin, mutta Pauli Tuohioja ei halunnut enää jättää paikkaansa ja bassoa Nynnylle. Niinpä tämä oli ryhtynyt kosketinsoittajaksi kokeiltuaan pianonkilkuttelua jo yhtyeen toisella v. -70 ilmestyneellä EP:llä.

Miksi Juha Kela pyydettiin mukaan Pro Fideen, jää tarkasti selvittämättä. Luultavin syy oli se, että hän oli niin hyvä ja oli vihjannut siihen suuntaan, että voisi olla käytettävissä. Nynny oli antanut ymmärtää, että hän harkitsi pianonsoiton lopettamista. Joka tapauksessa Hessu Haataja kirjoitti syksyllä -73 Kelalle ja kyseli, tietäisikö tämä ketään sopivaa kosketinsoittajaa Pro Fideeseen. Kela lupautui itse, aluksi jonkinlaiseksi koeajaksi. Hänen piti näet pian valmistua.

Kelan suunnitelma oli se, että Nynny ryhtyisi taas bassonsoittajaksi ja Tuohioja tarttuisi akustiseen kitararaan. Paulipa ei moiseen suostunut. Sitten Kela ehdotti, että tehtäisiin päin vastoin: Nyman ryhtyisi soittamaan akustista kitaraa. Ei sopinut sekään. Lopulta päädyttiin Nynnyn omasta ehdotuksesta siihen, että hän jää pois bändistä.

Nynnystä tehtiin Pro Fiden musiikillinen johtaja, jonka oli tarkoitus tuottaa lauluja ja muuta materiaalia bändin käyttöön. Käytännössä niin ei tapahtunut.

Vuodenvaihteessa -73/-74 rumpaliksi tuli Jukka Bonsdorff, ja Hannu Domke siirtyi vain laulamaan. Matti ja Tuomo Vanhanen valmistuivat nuorisonohjaajiksi, ja heidän oli löydettävä töitä. Väläyteltiin sellaistaikin mahdollisuutta, että Raamattuopisto palkkaisi Matin töihin, mutta se osoittautui mahdottomaksi - varsinkin kun opisto palkkasi Juha Kelan nuorisotyöntekijäksi ja Helsingin toimipisteen hoitajaksi joulukuussa -74. Ensimmäinen keikka, jolla Kela oli mukana, soitettiin kuitenkin Laukaalla jo huhtikuussa. Kesällä Matti ja Tuomo jäivät pois bändistä.

Vanhalla kokoonpanolla ehdittiin tehdä valmiiksi yksi suomalaisen hengellisen nuorisomusiikin klassikoista, Pro Fiden ensimmäinen LP-levy Hän muutti kaiken. 1973 ilmestyneen, yhä vielä myynnissä olevan älppäriin jälkeen kaikki muuttuikin: Pro Fidessä ei enää ollut ainuttakaan kaveria alkuperäisestä kokoonpanosta. Yksi aikakausi oli päättynyt. Vanhasta Pro Fidestä oli jäljellä enää nimi - ja sanoma. Mutta se esitettiin hyvin eri tavalla kuin ennen.

Tultuaan bändiin Kela alkoi hyvin pian hallita sitä musiikillisesti. Hänen ihastuksensa progressiiviseen musiikkiin näkyi siinä musiikissa, jota PF alkoi sovittaa. Entisistä käännösbiiseistä ja omistakin lauluista luovuttiin, ja tilalle tulivat Kelan biisit. Bändin kokoonpano oli erikoinen. Aiemman, kitaroitten hallitseman soundin tilalle oli astunut Kelan monimutkainen kosketinsoitanta, joka korostui senkin vuoksi, ettei yhtyeessä ollut kitaristia lainkaan.

Vuosikymmenen jälkimmäinen puolisko ei sekään tuonut tullessaan sellaista kiinteyttä bändin kokoonpanoon, jollaisella koko toimi oli alkanut. Kitaristiksi saatiin nuori kouvolalainen Markku Mattila; Leo Glad ja Pertti Tolonen lähtivät bändistä. Pertti Kallio tuli vokalistiksi, samoin kuin bändin "etäispääte", Porissa asunut Tauno Teeri. Hän tuurasi syksyn -77 Kela kosketinsoittimissa tämän ollessa armeijan harmaissa. Kallio siirtyi opiston toiseen bändiin, Disciplesiin.

Tauno Teeri ja Hannu Domke

Maki Mattila lähti bändistä v. -78 lopussa, ja alkuvuoden Pro Fide keikkaili jokseenkin erikoisessa kokoonpanossa: bändissä oli kaksi laulusolistia, rumpali, basisti ja kosketinsoittaja. Samana vuonna Tuohioja ja Domke sitten lopettivat. Tilalle tulivat basistiksi Risto Rautiainen ja laulusolusti-kitaristiksi Mikko Kuustonen. Soolokitaristi saatiin seuraavana vuonna, kun Hannu Kaukonen liittyi porukkaan. Tämä kokoonpano pysyikin kasassa vuoteen 1983 asti, lukuunottamatta Tauno Teeren jäämistä pois adventtina -82. Hänen osallistumisensa oli muutenkin ollut epäsäännöllistä työn ja pitkän matkan vuoksi.

Ensimmäisenä jatkuvaan kiertämiseen ja roudaamiseen leipiintyi Pulska, rumpali Jukka Bonsdorff. Hän oli ollut mukana jo yhdeksän vuotta jättäessään kapulat bändin silloiselle miksaajalle Jukka Niemelälle. Seuraavana vuonna jatkuvaan tien päällä oloon kypsyivät Hannu Kaukonen ja Risto Rautiainen. Jostakin oli saatava tilalle uudet soittajat. Lyhytaikaiseksi jäänyt ratkaisu oli se, että vanha tuttu Hannu Domke tuli bassoon ja Maki Mattila palasi kitaranvarteen.

Pulskalla on meno päällä

Yksi kaikkein tärkeimmistä muutoksista oli kuitenkin tapahtunut jo Jukka Niemelän tullessa miksaajaksi. Hessu Haataja oli ryhtynyt opiskelemaan teologiaa v. -81 ja sen myötä irtautunut henkisesti bändin kuviosta. Hän jatkoi kuitenkin miksaamista vielä pari vuotta, mutta v. -83 alusta hän pyysi eroa Raamattuopiston nuorisotyön johtajan virasta. Kesäkuussa hänen tilalleen valittiin Ilkka Puhakka, joka ei enää lähtenyt Pro Fiden matkaan. Vastuu sekä bändistä että sen julistuksesta oli jo julistuksesta oli jo julistuksesta Kelalle.

Vuoden 1985 alussa bändissä oli siis kolme vakinaista ja kaksi tilapäistä muusikkoa, Kela, Niemelä ja Kuustonen sekä Domke ja Mattila. Lisää muutoksia oli joka tapauksessa tulossa. Mutta sellaista muutosta ei kukaan osannut ennakoita, mikä tapahtui Juha Kelan kuollessa toukokuussa liikenneonnettomuudessa. Pro Fiden pitkä matka tuntui päättyvän.

Raamattuopisto oli täynnä kuin nuijalla lyötynä. Tuntui mahdottomalta, että sisään olisi sopinut yhtäkään ihmistä enää. Opiston tiloihin oli ahtautunut seitsemänsataa nuorta ja vähän vanhempaakin adventtina 1970. Se oli ensimmäinen vuosi, jolloin vappu- ja adventtitapahtumia järjestettiin. Tapahtumien vetonaulana oli Pro Fide. Ensimmäiseen vapputapahtumaan tuli parisataa nuorta, mutta tieto tapahtumista levisi pian, ja Raamattuopisto joutui ennennäkemättömän ryntäyksen kohteeksi.

Joulukuun alussa maat olivat vielä sulat niin Helsingissä kuin Kauniaisissakin. Märkä ruohikko näytti jos mahdollista vielä vihreämmältä kuin kesällä alastomien ja yhtä märkien puitten tumman ruskeuden rinnalla. Sää oli ankeanharmaa. Sataa tihuutti. Sora ratisi opiston pihalla nuorison vaellellessa levottomasti sisään ja ulos, sisään ja ulos. "Onko täällä ketään Tampereelta", joku huusi ja sytytti tupakan. Siellä oli.

Sisällä tunnelma oli hikinen. Opiston juhlasali täyttyi jo kauan ennen Pro Fiden tilaisuuden alkua niin, että oli turha yrittääkään saada istumapaikkaa. Kolmanteen kerrokseen kipuamalla, sinne, mistä mennään Muroma-saliin, saattoi vielä päästä hyvällä onnella nojaillemaan johonkin pylväaseen parvekkeen laidalla, niin että näki alas saliin.

Koko tapahtuma rakentui Pro Fiden varaan. Vaikka ohjelmassa oli kaikenlaista muutakin, raamattutunteja ja sen sellaista, niitten vuoksi tuskin kukaan oli Kauniaisiin tullut. Bändin vetovoima oli mahtava. Suurin osa tunsivat yhtyeen jo entuudestaan, mutta joukossa saattoi silti olla niitä, jotka olisivat evankelioitavissa.

Pro Fide tuli areenalle pitkän odotuksen jälkeen ja sai myrskyisän suosiollisen vastaanoton. Heitä oli neljä: Matti rummuissa, Nynny bassossa, Seppo ja Tuomo kitaroissa. Hessu Haataja näkyi myös tulleen saliin. Kaikilla oli päällään samanlainen kirkkaankeltainen pusero, jollaista myöhemmin olisi nimitetty collegeksi mutta silloin vielä ei nimitetty koska collegeita ei vielä tunnettu. Puseron rintamuksessa oli julman suuri, musta "Jeesus on Herra"-teksti ympränmuotoiseksi tyyliteltyinä. Sama teksti on bassorummun etukalvossa.

Tällä kokoonpanolla pojat soittivat pari kappaletta, tavallista ohjelmistoaan ja tuttuja heidän kahdelta ensimmäiseltä levyltään. Matti hoiteli laulupuolen yksin. Syy Jounin puuttumiseen selvisi pian, kun Nynnyn kutsusta lavalle harppasi armeijan harmaisiin sonnustautunut nuorukainen, joka nappasi mikrofonin ja alkoi laulaa. Heikki Haataja oli saanut järjestettyä Jounille lomaa intistä.

Nuoria he olivat silloinkin, kahdeksantoista - kaksikymmenvuotiaita, mutta eivät enää poikasia. Nyman bassoineen virnistelemässä etuvasemmalla, Matti suu märkinä laulamassa, ruskeanpunaista rumpusatsiaan vimmatusti paukuttaen, Tuomo muita pitempänä keskellä paiskomassa yksinkertaisia sooloja ja Seppo ilmeettömänä komppaukseen keskittyen taka-alalla. Jouni jopa hieman liikehti musiikin tahtiin, lauluunsa eläytyen.

Hyvä oli meininki: pienessä salissa äänenvoimakkuus tuntui hirmuisen kovalta. PA-laitteistoa ei silloin tietenkään

ollut, mutta kuulijoista tuskin kukaan ymmärsi mitään balansseista ja soundeista. Vahvistimet olivat kuitenkin vakuuttavan näköisiä kaikkinen säätimineen. Niin uutta sähköinen hengellinen musiikki oli vielä silloinkin.

Adventtitapahtumassakaan Pro Fide ei luopunut omasta tavastaan vetää konsertit. He soittivat korkeintaan kaksi kappaletta peräkkäin, viimeistään sitten oli odotettavissa jonkinlainen puhe tai kommentti laulun sanomasta. Etukäteen oli sovittu, kuka pojista Haatajan lisäksi oikein puhuu tilaisuudessa ja kuka vain todistaa. Mutta kun tapahtuman aikana oli useampi tilaisuus, jossa bändi oli mukana, kaikki pääsivät sekä puhumaan että todistamaan.

Pro Fide ja sen julistus tajuttiin yhtenä kokonaisuutena, samaa linjaa ajavana. Tuo linja oli tinkimätöntä parannussaarnaa. Pro Fide oli alusta pitäen paljon vähemmän bändi kuin evankelioimisryhmä. Poikien siteet Turun Katulähetykseen sekä Vanhasten perhesuhteet Raamattuopistoon selittivät sen, miksi yhtyeen päämääristä ei oikeastaan koskaan tarvinnut edes keskustella. Sanoman julistamisen halu oli koko touhun aloittamisen motiivi, perussy.

Kaikki viisi poikaa olivat alusta lähtien hirmuisen tosissaan. Vaikka soittaminen oli tietysti myös hauskaa, musiikilla oli oikeastaan vain välinearvo. Siksi bändille ei koskaan asetettu mitään musiikillisia päämääriä eikä paljon treenailtukaan. Sanoma meni läpi jo senkin vuoksi, että sen esityskeino, rautalankaan pohjautuva pop, oli ennenkuulumattoman uutta.

Merkillistä on juuri, että Raamattuopisto oli valmis ottamaan Pro Fiden kaltaisen bändin suojiinsa, ja että ensimmäinen hengellistä rockmusiikkia esittävä yhtye kotiutui juuri siihen kirkossa vaikuttavaan herätysliikkeeseen, uuspietismiin eli viidesläisyteen, josta tämän "rockräminän" rankin arvostelukin tuli.

Selvää on, ettei pelkkä metodi, ajatus evankelioivasta bändistä, olisi koskaan mennyt läpi Raamattuopiston takana olevassa Sisälähetyssätiössä. Pro Fide hyväksyttiin osittain sen vuoksi, että Heikki Haataja oli niin vakuuttunut bändistä ja talo taas luotti häneen. Mutta yhtä suurta osaa hyväksynnässä näytteli itse yhtye.

Helpoin ja paras tapa puolustaa Pro Fideä arvostelua vastaan oli kertoa, mitä konserteissa tapahtui. Ja bändin alkuvuodet olivat sen tarkoituksen ja päämäärien kannalta yhtä juhlaa, jatkuvaa voittokulkua. Konsertteihin tuli väkeä ja sanoma meni läpi. Joillakin paikkakunnilla syntyi reilunpuoleisia nuorisoherätyksiä Pro Fiden vierailujen myötä. Tältä kannalta tärkeimmät matkat tehtiin Viialaan, Raisioon ja Parkanoon.

Kun sitten ruvettiin pitämään Kauniaisissa vappu- ja adventtitapahtumia ja saatiin liikkeelle niin suuret nuorisolaumat, etteivät talon tilat tahtoneet riittää millään, Sisälähetyssätiössäkin oli vaikea suhtautua kovin yksioikoisesti Pro Fideen. Väkimäärillä sinänsä ei olisi kuitenkaan ollut suurtakaan merkitystä, mutta yhtyeestä havaittiin, että sillä oli "kunnolla" sanomaa ja että se toimi.

Pro Fide esitti Sinisen laulukirjan lauluja vielä kauan senkin jälkeen, kun sähkösoittimet oli otettu käyttöön. Levyille näistä lauluista pääsi kuitenkin vain Oi Jeesus Mestari, joka löytyy kakkoseepeeeltä heti "Hän elää"-nimibiisin jälkeen. "Hän elää" oli jonkinlainen hitti, yksi bändin suosituista konserttikappaleista, joille aina taputettiin ja joka jäi soimaan konsertissäkävijän mieleen:

"On Jeesus Kristus mulle ain rakkain päällä maan. Hän haudan hirmut voitti ja elää ainiaan. Kun ihmismielet vaihtuu, mä ääntään seurailen ja riemumielin häntä ain palvelen. Hän elää, Hän elää, oi Kristus elää tänään, Hän tietä kanssain vaeltua mua ohjaa, opettaa. Hän elää, Hän elää, pelastus ihmeinen. Sä kysyt, mistä tiedän sen - Hän elää syömmessäin." Sanomaa oli.

Samalla eepeellä on kappale, joka jo todisti joukkueen musiikillisesta kehityksestä. "Jos valta multa puuttuikin, rikkaus ja maine maallinen, niin yhtään ei ole väliä sen..." Kun oikein tarkasti kuuntelee, kaivonpohjasoundien seasta erottuu huima pianoboogie. Kosketinsoittimet olivat tulleet jäädäkseen. Hannu Nyman siinä piiskaa pianoa sydämensä kyllyydestä.

Vaikka kaikki kolme pikkulevyä ovat yksinkertaisia ja varsinkin kaksi ensimmäistä tuovat kuultavaksi kireää laulua ja löysää soittoa, ne silti jollakin merkillisellä tavalla henkivät samaa välittömyyttä, jota poikien tilaisuuksissa oli. Ehkä se on aitoutta, vilpittömyyttä - että ei yritetäkään olla enempää kuin ollaan ja osataan.

Arvostelijoita oli ainakin kahta laatua. Niitä, jotka eivät millään ottaneet uskoakseen, että Pyhä Henki voisi toimia moisessa räminässä ja metelissä, ja niitä, jotka eivät sulattaneet bändin käyttämiä Pauli Tuohiojan tekemiä, koko pelastushistorian sisältäviä "saarnalauluja". Pro Fideä arvosteltiin sittemminkin tutuksi käyneesti "kaanaankielen" käyttämisestä, ja ehkäpä tuohon arvosteluun kätkeytyi kritiikkiä myös itse sanomaa kohtaan. Laki ja evankeliumi - yhdistelmässä laki oli liikaa.

Niitäkin oli, jotka bändin vuoksi sanoutuivat irti kaikesta Sisälähetyssätiön ja Raamattuopiston toiminnasta. Sellaisella menolla ei Jumalan sana leviä, vaan pikemminkin mokoma meteli ja pahennus on kotoisin sen Vanhan

Kehnon leiristä, sanottiin. Haataja puolusti yhtyettä taas vetoamalla konserteissa koettuun: syntejään katuvat Pro Fidenkin tilaisuuksissa uskoon tulleet.

Syytökset tuntuivat tietysti kovilta ja masentavilta. Sitä suuremmin nuoria kavereita rohkaisi, kun joku bändin toimintaa ennen vastustanut saattoi julkisesti, kesken tilaisuuden pyytää puheenvuoroa ja ilmoittaa vakuuttuneensa, että soitossa on sittenkin Pyhä Henki mukana.

Pro Fidelle on aina ollut tunnusomaista tietynlainen vakavuus, joka ensimmäisessä kokoonpanossa näkyi toisaalta konserttitilanteisiin suhtautumisessa, toisaalta itse julistuksen sisällössä.

Yhteinen käsitys oli, että saatiin olla mukana pyhässä työssä, mutta Jumala ei tule siihen mukaan, elleivät välit ole kunnossa ylöspäin ja toisten kesken. Kaikki ottivat toiminnan niin vakavasti, että ongelmiksi muodostuneet asiat haluttiin selvittää. Pojat rukoilivat paljon yhdessä ja tutkivat Raamattuakin. Aina ennen tilaisuuden aloittamista pidettiin Iyhät rukoushetki, jossa pyydettiin syntejä anteeksi.

Pro Fide on aina myös pitänyt tavoitteena yksinkertaisen evankeliumin julistamista: Jeesus on kuollut sinun vuoksesi, jotta sinä saisit elää. Ymmärrettiin, että oli myös kerrottava, miksi Jeesuksen piti kuolla - puhuttiin siis synnistä. Kun julistettiin, että jokainen kuulija on syntinen, Jumala vihaa syntiä ja synnin palkka on iankaikkinen kadotus, oli selvää että toiset pitivät tällaisesta puheesta, toiset eivät.

Jotakin yhtyeen asennoitumisesta hommaansa ja heidän uskonkäsityksestään kertoo myös valkoinen Ford Galaxie, vuosimallia -65, bändin keikka-autoksi hankittu sen ensimmäisen "Rusinaksi" nimetyn ruttuisen Volkswagen Kleinbussin jälkeen. Oli komean näköistä kaartaa jonkin koulun pihaan valtavalla valkoisella jenkkiraudalla, jonka ovissa oli jättikokoiset Jeesus on Herra - tunnukset.

Pojat olivat syystäkin ylpeitä autostaan. Laitteet kuljetettiin peräkärjessä. Iloa ja ylpeyttä ei kuitenkaan kestänyt kovin kauan. Joskus talvella oltiin keikalla Luumäellä, ja oli hirmuisen kovat pakkaset. Vaikka Galaxien V-8-kone oli muuten loistopeli, se saattoi pakkasella olla hankala käynnistymään. Startti ei aina jaksanut pyörittää.

Eikäpä se lähtenyt käyntiin Luumäelläkään. Kotiin oli kuitenkin päästävää vielä samana iltana keikan jälkeen, ja niinpä päätettiin vetää auto käyntiin kuorma-autolla. Ja kun väkisin vedettiin, niin lähtihän se. Sitten vain miehet sisään ja keula kuutostietä kohti Helsinkiä.

Päästiin Korialle, mutta siihen se tyssäsi. Kampiakseli katkesi. Oli pimeää ja kova pakkanen. Siinä sitä seisottiin tien laidassa, Galaxien konepelti ylhäällä. Väkisinkin mieleen hiipi ajatus, jonka Matti sanoi ääneen, niin vakavana kuin vain voi olla: "Pojat - mitä Herra tällä nyt tarkoittaa?"

Kotiin kyllä päästiin, kun Kouvolan poliisista löytyi auto, jossa oli peräkoukku ja joku lupautui ystävällisesti lähtemään yön selkään Helsinkiin viemään poikia ja kamoja. Mutta vielä pitkään sitä mietittiin, oliko Herra kenties antanut pienen opetuksen, ettei maallisista kannata ylpeillä - ei edes Ford Galaxiasta vuosimallia-65. V-8-koneella.

--

Jaakkiman kristillisen kansanopiston juhlasalin lattia tärisee. On alkusyksy 1973, ja tärinä johtuu salissa soittavasta Pro Fidestä. Yleisöä ei ole täyttä salillista, mutta kenties toistasataa kumminkin. Bändissä on uusia soittajia: rumpalin pallilla istuu tumma, kapeakasvoinen nuorukainen, basisti on yhtä kaitainen mutta pitempi ja nurkassa seisoo pyöreäposkinen pasunisti. Domke, Tuohioja ja Glad ovat astuneet remmiin.

Äänentoistossa on jo siirrytty PA-systeemiin. Edellisen syksyn surkean Tukholman-keikan jälkeen oli siirrytty kaikkein vaatimattomimmasta Sarapaltion 6-kanavaisesta mikseristä parempiin vehkeisiin. Tukholmassa liian pienten kamojen ongelmat olivat tulleet turhan selvästi esille. Oli jyristelty Kittilästä koko yö ja päivä Tukholmaan Skansenille Kyrkornas dag på Skansen-tapahtumaan pitämään kaksi ulkoilmakonserttia. Ja tehothan eivät riittäneet alkuunkaan. Yritettiin kovasti luukuttaa, mutta ei siitä mitään tullut, pelkkää säröä ja kehoja soundeja. Laitteet ovat siis uusia, ja samoin kappaleet, joita yhtye soittaa. Vastikään on tullut markkinoille bändin ensimmäinen Iplevy, jonka biiseistä pääosa konserttiohjelmistoa koostuu. Mutta paidat ovat edelleen samannäköiset, räikeänkeltaiset mustine Jeesus on Herra-teksteineen.

Tilaisuuden meno on tuttu. Pari laulua, Glad todistaa, pari laulua, Domke puhuu, pari laulua, Haataja puhuu. Välillä tulee sellainen olo, että saisivat soittaa enemmän ja puhua vähemmän, vaikka soittotaidossa ei vielä ole kehumista.

"Ei me olla sen kummempia ihmisiä kun muutkaan, vaikka tällasta hommaa tehdäänkin. Samanlaisia syntisiä mekin ollaan. Riidelläänkin usein. Ette varmaan usko, mistä justiinsa äskenkin, ennen tämän tilaisuuden alkua riideltiin. No siitä, onko parempi tiskata juoksevassa vedessä vai altaassa. Muut oli sitä mieltä että altaassa, mutta toi Leksa se

väitti että on parempi tiskata juoksevassa vedessä."

Heikki Haataja yritti tietoisesti purkaa Pro Fideen liittyvää malliuskovaisten myyttiä. Vaikka pojat toisaalta olivat itse valinneet sellaisen linjan, etteivät halua olla loukkaukseksi kenellekään ja koettivat sen vuoksi käyttäytyä moitteettomasti, tämä toisaalta toi julkisen esiintymisen myötä mielikuvan "hyvistä pojista", kunnollisista uskovaisista.

Esiintymisen myötä saatiin ihailijoita, vaikka kaikin keinoin koetettiin välttää ihailun kohteeksi joutumista. Aluksi ei haluttu antaa esimerkiksi nimikirjoituksia ollenkaan, eikä tilaisuuksissa oikein osattu suhtautua taputuksiin. Niitä koetettiin vähentää sanomalla ensimmäisten jälkeen, että "eiköhän sovita, että yhdet aplodit riittävät koko konsertin ajaksi."

Mitä vanhemmaksi profideläiset tulivat, sitä tasaisemmin he alkoivat suhtautua sekä suosionosoituksiin että ihailijoihin. Alettiin ajatella, että on sentään parempi pitää ihailun kohteena kristittyjä nuoria miehiä kuin ketä tahansa poptähtiä. Nimikirjoitusten antamista alettiin käyttää evankelioimiskeinona sitäkin: nimmarin ohella kirjoitettiin joku raamatunkohta, pienoisevankeliumi tai jokin muu sopiva ja kehoitettiin lukemaan se.

Arkuuden taustalla oli tietysti identiteetin menettämisen pelko. "Ei suinkaan me muututa ihan tavalliseksi bändiksi?" Kaiken uhallakin haluttiin välttää vaikutelmaa, että Pro Fide on samanlainen popyhtye kuin mikä muu tahansa. mutta sattuu vain olemaan uskovaisten touhua. Konserteja pidettiin enemmän julistustilanteena ja haluttiin välttää bändi-yleisö-vastakkainasettelua.

Tästä asenteesta johtui myös porukan omaksuma käytäntö siirtyä yleisön joukkoon heti konsertin päätyttyä. Kitarat syrjään, joku jäi myyntipöydän luo, mutta muut hakeutuivat tietoisesti sellaisten ihmisten luo, jotka näyttivät siltä kuin olisivat halunneet keskustella. Aina ilmoitettiin, että kaikki ovat käytettävissä, jos joku haluaa henkilökohtaista keskustelua. Sielunhoitoon tulijoita riitti varsinkin alkuvuosina ja varsinkin tyttöjä. Kaverit kyllä tajusivat, mikä on homman nimi ja olivat tarkkana. Ihailijaongelmista puhuttiin usein, eikä siitä koskaan tullut suurempia sotkuja.

Vuoteen 1973 mennessä Pro Fiden musiikillinen tyyli oli muuttunut. Muutosta oli haettu tietoisesti, mutta mihinkään selvään lopputulokseen ei päädytty. Hän muutti kaiken-levy antaa hyvän kuvan tuonaikaisesta yhtyeestä. Biisit vaihtelevat nopeista rockeista vanhoihin hengellisiin lauluihin. Oi Jeesus Mestari oli edelleen ohjelmistossa.

Julistus pysyi samansisältöisenä. Yksinkertaisesta evankeliumista pidettiin kiinni. Kappaleitten sanoituksiin oli kenties tullut pieni uudenlainen korostus: aiemmissa saarnalauluissa oli sanoma suunnattu kuulijalle niin, että häntä puhuteltiin sinä-muodossa. Nyt tarjottiin enemmän samastumiskohteita. Kappaleet kertoivat uskoontulosta minä-muodossa, mutta tuo minä ei tuntunut olevan laulun tekijä. Se minä, joka Pro Fiden lauluissa kertoi kokemuksistaan, oli koko Pro Fide.

"Hän muutti kaiken. Tämän levyn syntyyn vaikuttaneet tekijät ovat monet. Ensiksikin se, että olemme joskus ryhtyneet soittamaan yhdessä. Ilman kustantajan meille suomaa mahdollisuutta tämä levy olisi myöskin jäänyt tekemättä. Kaikkein suurimpana vaikuttajana on kuitenkin ollut se, että olemme omassa elämässämme kokeneet muutoksen. Hän on muuttanut meidät. Hän muutti käsityksemme itsestämme. Olemme pohjimmiltamme pahoja, syntisiä. Hän muutti käsityksemme elämästämme. Me olemme ilman Häntä vailla elämän todellista tarkoitusta.

Kuljemme ilman Häntä kohden iankaikkista kuolemaa. Hän muutti käsityksemme itsestään. Hän ei tahdokaan kiusata meitä. Hän ei tahdokaan tuhota meitä. Hän ei tahdokaan ajaa meitä kadotukseen. Hän tahtoo rakastaa meitä. Hän tahtoo, että uskoisimme Häneen. Hän tahtoo, että omistaisimme anteeksiantamuksen Hänessä. Hän tahtoo armahtaa meitä ja antaa meille iankaikkisen elämän. Hän tahtoo antaa meille mielekkään ja yltäkylläisen elämän. Hän tahtoo muuttaa meidät, mutta hän ei tee sitä väkisin, sillä Hän on Rakkaus. Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että Hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä. Hän tahtoo muuttaa sinutkin. Pro Fide"

Hän muutti Pro Fidenkin kokonaan toisenlaiseksi pian tämän jälkeen. Yhtenä työvälineenään Hän käytti Juha Kelaa.

Tullessaan mukaan Pro Fideen Kela tiesi hyvin, mihin oli tulossa. Musiikillisesti orkesteri ei häntä juuri koskettanut. Mutta ehkä hän arvosti sitäkin enemmän bändin tarjoamaa työntekomahdollisuutta.

Jos kiertäminen ja roudaaminen oli ollut jo edellisen kokoonpanon aikana raskasta. ei se siitä juuri helpottunut vuosikymmenen puolivälin paikkeilla. Jotkut seurakunnat olivat aiemmin saattaneet panna viisi koulukonserttia sekä iltakonsertin samalle päivälle. Vähitellen siirryttiin yhden aamupäivä- ja iltapäiväkonsertin sekä iltakonsertin pitoon.

Pulskan ja Kelan tultua bändiin laitehankinnoissa alkoi laatukin merkitä jotakin, ei vain vahvistimien koko ja ulkonäkö. Nyt hankittiin Altecin kaappeja, Fenderin kitaroita ja vahvistimia, Gibsoneita, Marshalleja - laatutavaraa. Ja laatu maksoi. Bändin sisälläkin kerättiin edelleen kolehteja soitokoneitten osamaksujen hoitamiseksi. Mutta

äänentoistossa pyrittiin vilpittömästi parempaan, koska hyviä soundeja ja kuuluvuutta pidettiin yhtenä sanoman perillemenon edellytyksenä.

Uusi Pro Fide alkoi vähitellen luoda itselleen imagoa. Tuskin oli kyse tietoisesti haetusta uudesta ilmeestä muuten kuin musiikin osalta. Vanhat biisit kömpelöine sovituksineen saivat mennä; Kelan myötä Pro Fide harppasi kerralla nykyaikaan ja silloisen rockin valtaväylille.

Muuten orkesterin uusi ilme oli tulos erilaista, yhteenkasaantuneista persoonallisuuksista. Vähitellen muovautui se Pro Fide, jonka herättämä mielikuva on yhä vallitseva, se bändi, joka tulee mieleen kun joku sanoo "Pro Fide". Tuo ilme konkretisoituu, tulee näkyviin ehkä parhaiten Joh. 3:16 - älppäriin takakannen kuvassa.

Joukko totisia, synkkiä nuoria miehiä soittiminen tuijottaa kuvan katsojaa kuin haluten sanoa: tästä on leikki kaukana; vakavien asioiden kanssa ollaan tekemisissä. Vain aina yhtä kiltinnäköinen Pepe Tolonen ja vaisusti hymyilevä Perts Kallio - ainakin voi kuvitella hänen hymyilevän - erottuvat muuten ilmeettömästä ryhmästä.

Kuvassa mukana olevat soittimet kuvastavat uudenlaista suhtautumista tehtyyn musiikkiin. Kela oli huippupianisti ja Pulsakkin kokonaan eri luokkaa rumpalina kuin Matti tai Hannu Domke. Kelan musiikki vaati soittajilta hirmuisesti enemmän kuin aiemmat rallatukset.

Joukkueen musiikillinen taso nousi räjähdysmäisesti. Jos vertaa "Hän muutti kaiken" ja "Joh. 3:16"-levyjä, tason nousu ja muutkin muutokset suorastaan lyövät korville. Kolmessa vuodessa musiikin käyttötapa ja tyylit olivat muuttuneet niin paljon, että joitakin vielä mukana olevia "vanhoja" profideläisiä lukuunottamatta entisellä ja uudella bändillä ei ollut mitään yhteistä. Paitsi sitten - tietysti - tehtävä ja sanoma.

Aiemmin laulujen sanoma oli ollut kaikki kaikessa, ja sanomalla tarkoitettiin nimenomaan sanojen sisältämää asiaa. Musiikilliseen ilmaisuun ei luotettu yhtään, sillä oli pelkästään sanojen perillemeno edistävää välineellinen tehtävä. Varsinainen asia oli tilanteessa julistettu, puhuttu sana - todistukset uskoontulosta. Kun soittotaidossa ei ollut kehumista, oli selvääkin ettei musiikilliseen puoleen voinut kovin paljon luottaa. Silti linja oli selvä: soitannolle oli annettu oma rooli, eikä sen enempää.

Nyt uskallettiin ja voitiin rakentaa musiikin varaan paljon enemmän. Vielä ei mukana ollut yhtään puhdasta instrumentaalibiisiä, mutta niittenkin aika oli tuleva. Sooloille annettiin kuitenkin jo paljon tilaa, ja musiikin tehtävä oli kerrata sanoissa sanottua.

Pro Fide tuli taas aukoneeksi uusia uria. Joh. 3:16 oli rankasti aikaansa edellä. Oli sentään jo tai vasta vuosi 1976, ja suomalainen nuorten hengellinen musiikki oli vielä lapsenkengissään. Levytyksiä oli hyvin niukasti, jotain With Christia löytyi ja Jaska Löytty oli tehnyt jonkun kiekon. Finngospel oli vasta perustettu ja sen kautta levisi tieto ulkomaisesta hengellisestä rockista hitaasti.

Ja nämä paukuttavat markkinoille progressiivista rockia sisältävän hengellisen älppäriin! Sellaisia kitarasooloja ei aiemmin alalla oltu kuultu, joita Maki tuolla levyllä soittaa - ei liioin Kelan tapaista kosketinsoitintyöskentelyä. Musa-lehti kirjoittikin arvostelussaan Joh. 3:16-älppäristä, että "tämä on tosiaan niin hyvin ja pätevästi tehtyä musiikkia, että levyn voisi täydellä syyllä nimetä kuukauden kotimaiseksi albumiksi."

Musiikin lisäksi yhtyeen sanomakin oli hienoisesti muuttunut. Mutta ei suinkaan pehmeämpään suuntaan, päin vastoin. Levyn kannen lisäksi sanottavakin oli melkoisen mustavalkoista. Koska musiikki oli rankkaa oli sanottavankin oltava sitä. Ja rankka sanoma ymmärrettiin Pro Fidessä näin:

"Jos synnin kanssa leikit, se sinut viimein tuhoon vie. Hetki totuuden sun edessäsi kerran on, iankaikkisuus sun edessäsi kerran on, sä sinne astut kerran, sitä silloin paeta et voi. Vaan silloin myöhäistä on, myöhäistä on. Jos tieltäsi et käänny vaan viihdyt synnissä, syyttää yksin itseäsi saat. Jos elämäsi tuhlaat kaikkeen turhuuteen, jos synnin kanssa leikit, se sinut viimein tuhoon vie."

Kelan säveltämä ja Tuohiojan sanoittama Iankaikkisuus ei tietenkään kata koko levyn sisältöä. Se edustaa kuitenkin Pro Fiden sanoman uutta kärkeä, entistä suurempaa ja "hyökkäävämpää" julistusta. Ikään kuin ne asiat, joista tilaisuuksissa ennen vain puhuttiin, olisi nyt siirretty laulujen teksteihin.

Entistä terävämmät tekstit, musiikin tason nousu ja poikien ilmeeton esiintyminen olivat luomassa mielikuvaa "kovasta" bändistä, ammattilaisten joukkiosta joka osaa asiansa. Kovan bändin kuului olla cool.

Huumori on Pro Fidessä aina ollut omalaatuista mutta tärkeää. Arvaahan sen, lauma nuoria jätkeä jatkuvasti yhdessä - muuta ei voi kehittyä kuin porukan keskistä huulenheimoa, joka on sitä hausempaa, mitä käsittämättömämpää se ulkopuolisille on. Ilmeettömyys, pokan pitäminen, oli itse asiassa yksi tämän pf-huumorin muoto, ja se oli hyvä vitsi, koska sen tajusivat vain todella harvat.

Tuo hullujen juttujen esittäminen vakavalla naamalla tuli bändiin Kelan mukana. Se sopi toistenkin persoonallisuuteen, ja iskostui koko joukkueeseen. Juttuja olisi vaikka kuinka monta: Pa-pä-päätteet. Juhan hankkima hattu, josta tuli sellainen meininki, että jos hattu hankitaan, se hankitaan Kuopion torilta. Maailman nopein syöjä H. Haataja: "huuda vaan hep kun olet valmis". Hikiset munkit. Kumihousu. Huonekaluja sängyssä. Koesoitossa käyneille kitaristeille "sun pitäis kyllä päästä johonkin bändiin."

Huumorin huono puoli oli siinä, että se saattoi mennä liiallisuuksiin. Usein ei kerrassaan uskallettu olla asiallisia, ja saatiin jälkeensä vähän hävetäkin. Esimerkiksi silloin, kun oltiin keikasta vastaavan seurakunnan työntekijän kanssa jossakin syömässä ja tämä kyseli Pro Fidestä ihan asiallisia kysymyksiä ja sai vastaukseksi pelkkää herjaa - vakavalla naamalla sanottua, jolle kaikki muut nauroivat. Kenestä ne tekivät pilaa, itsestään vai työntekijäparasta?

Toinen sen huumorin kielteinen piirre oli siinä, että se sai aikaan kilpailua. Kuka vain poskettominta juttua pystyi esittämään, oli tietysti kovin. Ja sellainen huumori kääntyi helposti pätemiskisaksi: joku lohkaisee sinusta jotakin osuvaa, ja siksi sinun on pakko lohkaista takaisin jotakin vielä osuvampaa tuosta toisesta.

Huumorin suurin heikkous oli kenties se, että se alkoi vaikuttaa vähitellen enemmän todelta ja vähemmän huumorilta. Bändin ilme muuttui aina vakavammaksi ja vakavammaksi. Osa muutoksesta selittynee sillä, että pojat olivat alkaneet asennoitua hommaan ammatillisemmin. He alkoivat ajatella itseään muusikkoina ja heille muodostui muusikon identiteetti. Ammatillinen suhtautuminen ja musiikin vaatima keskittyminen toivat mukanaan tiettyä etäisyyttä bändin ja yleisön välille.

Mutta kaiken aikaa Pro Fide teki työtä, keikkaa keikan perään. 1975 käytiin 57 paikkakunnalla, -76 28 paikkakunnalla, samoin -77. Seuraavina vuosina vierailupaikkakuntien määrä laski kuuteentoista noustakseen v. 1980 neljäänkymmeneen viiteen. Parempaan kuvan tehdystä työstä antaa kuitenkin pidettyjen tilaisuuksien määrä. Tuolloin vuonna -80 Pro Fide piti 59 koulukonserttia, 63 yleisökonserattia, 28 varuskuntakonserttia ja 19 muuta tapahtumaa - yhteensä 166 keikkaa. Tilaisuuksiin arvioitiin osallistuneen noin 60000 henkeä.

Vaikka porukkaa siis edelleen liikkui konserteissa, "menestys" ei enää ollut samaa luokkaa kuin bändin alkuvuosina. Enää ei nähty samanlaisia herätyksiä, vaikka yhä tuli ihmisiä uskoon Pro Fiden tilaisuuksissa. Aika oli jo toinen, eikä rockin käyttö hengellisen sanoman viestittämiseen ollut enää niin uutta, että se olisi mennyt läpi pelkästään uutuutensa vuoksi.

Ainahan Pro Fidessä oli mietitty, millainen bändi oikein on ja miten se työtään tekee. "Menestyksen" laantuessa jouduttiin asioita miettimään entistäkin vakavammin. Jos maailmallisuuden pelko oli ollut ennenkin hirvittävä, ei se nyt ainakaan hellittänyt.

Keskusteluja, väittelyitä, loputonta inttämistä. Raskas ja apea tunnelma keikka-autossa paluumatkalla, kun taaskaan ei tuntunut tapahtuvan mitään. Ei antanut Herra herätystä. Syitä etsittäessä lähdettiin Pro Fiden ja uuspietismin perinteen mukaisesti ensimmäiseksi omasta minästä: ovatko minun suhteeni Jumalaan selvät, onko ehkä jotakin syntiä tunnolla? Emme kai me, Pro Fide itse, ole jotenkin Herran työn esteenä?

Pro Fidessä mukana olleet väittivät, että kaikki vuosien mittaan bändissä olleet ovat olleet yhtä mieltä bändin perustarkoituksesta. Kaikki ovat halunneet olla evankelioivassa yhtyeessä.

Väite sinänsä pitäneekin paikkansa, mutta ei Pro Fide ole koskaan ollut niin yksimielinen ja yhtenäinen kuin on saattanut näyttää. Mielipiteet siitä, miten evankelioida, mitä sanoa ja millaista musiikkia pitäisi käyttää ovat käyneet useampaankin suuntaan kuin vain kahtaalle.

Noitten kinastelujen ja syiden etsimisen vaikutuksia bändiläisiin ei tultu ajatelleeksi. Kenties ne olivat yksi syy siihen synkkämielisyyteen, johon Pro Fide näytti ajoittain sortuvan. Taustalla oli tietysti sama vanha identiteetin menettämisen pelko. Olihan maahan syntynyt paljon hengellistä musiikkia soittavia rockin pohjalta ponnistavia bändejä. Kaikkea hengellisenä esitettyä ei Pro Fide voinut hyväksyä, ja siksi tarvittiin jatkuvasti oman roolin ja tehtävän teroittelua mieliin.

Se, että sitten kävi niin kuin kävi, on vieläkin yksi koko Pro Fiden uran kipeimmistä ja arimmista muistoista. Oltiin pitkällä keikkamatkalla loppusyksystä -78. Keikat menivät läskiksi kaikella tavalla. Laulut ja puheet tuntuivat kaikuvan kuuroille korville. Paluumatkalla oltiin taas kerran raskaissa tunnelmissa: missä vika?

Kasautuneet paineet purkautuivat Maki Mattilan kautta. Kelan ja Haatajan kiivaimpien väittelyitten kesken hän äkkiä ratkesi itkemään, itkien tuntikaupalla kuin lapsi. Hän itki väsymystään, pitkiä ja uuvuttavia keikkamatkoja, jatkuvaa roudaamista, hiustenhalkomiselta tuntuva loputonta väittämistä uskonasioista. Mutta hän itki myös tuntemaansa syyllisyyttä, joka oli syntynyt tilaisuuksissa kuullusta julistuksesta ja bändin "tehottomuuden" syitten etsimisestä; syyllisyyttä, johon ei tuonut helpotusta edes konserteissa aina julistettu synninpäästö. Ei, koska senkin jälkeen jatkettiin kyselyä, mikä meni pieleen, meissäkö vika?

Tietysti johtui paljon Mäkin persoonallisuudesta ja taustasta, että hän reagoi asioihin niin kuin teki. Mutta kenties hän juuri oman taustansa vuoksi oli herkin niille paineille ja ongelmille, joita yhtyeessä oli. Ongelmille, joita syntyy kaikissa pitkään yhdessä toimivissa ryhmissä ja jotka johtuvat erilaisten persoonallisuuksien muodostaman joukon omalakisesta ryhmädynamiikasta. Jos Mäki ei olisi ollut bändissä ja jos hän ei olisi ratkennut, ehkä joku toinen olisi. Tai ongelma olisi väkisin purkautunut jollakin muulla tavalla.

Sen jälkeen Mäki soitti enää yhden keikan Pro Fiden riveissä - sillä erää. Hän hoiti adventtitapahtuman, pakkasi kamansä ja lähti. Viiden vuoden kuluttua, keuhällä -84 hän lupautui tuuraamaan kitaristia bändiin Kaukosen lopetettua, havaitsen että meininki oli muuttunut kokonaan toiseksi.

Ehkäpä juuri tuo hänen lähtönsä, koko bändin kriisi, ensimmäinen kerta kun joku lähti Pro Fidestä niin ettei bändi ja työ kyennyt häntä hoitamaan, oli tuonut uutta inhimillisyyttä ja osan kadonneesta lämmöstä takaisin keikkarutiinin turruttamaan ryhmään. Vaikka miehistövaihdoksillakin oli ollut oma vaikutuksensa muutokseen, Pro Fidestä oli kadonnut ainakin osa entistä tiukkailmeisyyttä.

--

Hän puhuu hiljaisella äänellä. Hänellä on harmaa villapaita ja hän näyttää pienenlaiselta pitkän pöydän takana. Hänellä on mukanaan surkea radionauhurinräpsä, josta hän soittaa yhden tai kaksi musiikinäytettä sanottavansa tueksi. Hänen sanottavansa on se, että rockmusiikki lupaa vapautta, mutta tuo vapaus on näennäistä. Pohjimmiltaan kyse on valheesta ja valheen isän, perkeleen keinosta sitoa ihmisten silmät.

Hän on Juha Kela, ja tilaisuus on Kristillisen taiteilijaseuran kokous, jossa hän puhuu rockmusiikin tarjoamista ihanteista. Hänen sanottavansa on oikeastaan hyvin tyypillistä hänelle ja hän sanoo sen omalla tavallaan. Pelottavankin suoraan, niin kuin itse ajattelee. Tarkoittamatta ja haluamatta loukata ketään, mutta mielipiteittensä takana seisten.

Kela oli merkillinen mies. Tiettyyn rajaan asti voidaan sanoa Pro Fiden olleen Kelan bändi. Bändin johtajana hänellä oli lahja saada soittajista esiin sellaista, mitä nämä eivät uskoneet itsestään löytyvänsä. Kela piiskasi heidät aivan kykyjensä ääri rajoille, mutta ei koskaan niitten yli. Hän tiesi, missä rajat kulkevat kenenkin kohdalla.

Niille, jotka tunsivat Kelan huonommin, hänestä jäi varmasti kuva sulkeutuneesta, ankarasta ja kyynisestä ihmisestä. Ne, jotka tunsivat hänet paremmin, tiesivät, että tuo kuva oli totta vain osittain. Helposti hän ei lähelleen ketään päästänyt, mutta ne, jotka pääsivät, oppivat tuntemaan hänet lämpimänä ja huumorintajuisena ihmisenä. Kyyninen hän oli siinä mielessä, ettei koskaan suostunut ratsastamaan toisten mielipiteillä.

Kun levy "Pro Fide" julkaistiin v. -81 yhtyeen 15-vuotisjuhlan kunniaksi, levyn julkistamistilaisuudessa joku moitti kovin sanoin levyn laulujen sanoituksia perinteisillä kristillisillä fraaseilla pelaamisesta, kielenkäytöstä jota kukaan ei ymmärtäisi. Juha suostui puolustautumaan sanomalla ainoastaan "me on nähty että ne toimii käytännössä." Joku toinen taas äityi keuhmaan tuotetta ja juuri sanoituksia suorastaan taivaallisiksi. Hänelle Juhalla oli yhtä vähän sanottavaa: "No, sä olet sitten tuota mieltä."

Juha jätti sanomatta paljon enemmän kuin mitä hänellä olisi ollut sanottavaa. Hän noudatti viisaasti vaikenemisen periaatetta, katseli vain sivusta asioitten menoa pilke silmäkulmassaan. Joskus hän kuitenkin saattoi sanoa mielipiteensä jopa loukkaavantuntuisesti .

Mikko Kuustonen tuli yhtyeeseen suoraan niisanotusti "pystymetsästä", hyvin nuorena, vain vähän musiikkia harrastaneena. Jonkin aikaa bändissä oltuaan hän eräissä treeneissä kertoi muille poteneensa pitkään aikamoisia alemmuudentunteita toisten rinnalla. Juha totesi lakoniseen tapaansa, ettei kyse ollut mistään alemmuuskompleksista: tottahan se oli että Mikko oli paljon huonompi kuin muut. Kelasta se oli fakta, ja faktat piti hyväksyä.

Ainakin musiikillisesti Kela oli idealisti, täydellisyyden tavoittelija. Jotta jokin toimisi, sen piti olla hirveän hyvää. Välimuotoja hän ei tuntenut. Siksi Pro Fidekään ei esittänyt keskeneräisiä biisejä. Kaiken piti olla valmiiksi työstettyä. Ja jos Kela jostakin piti, se oli sitten todella kovaa tavaraa.

Sen eteen hän oli valmis tekemään mitä vain. Kuten esimerkiksi saadakseen ranskalaisen Michel Korchonoffin Suomeen ja mukaan bändiin. Hänen soittonsa vetosi Kelaan jostakin syystä, vetosi siitäkin huolimatta että Lauluja kahdesta maailmasta-levyä äänitettäessä monta ottoa jouduttiin uusimaan pelkästään sen vuoksi, ettei ranskalainen yksinkertaisesti pystynyt viritämään kitaraansa.

Kelan tavaramerkkeinä olivat kauan pitkä tukka, ruskea mokkanahkatakki jossa oli hapsuja ja jenkkipassi. Pitkään kuvaan kuului myös piippu, mutta kessuttelusta hän luopui persoonallisuuttaan kuvaavasti käytännöllisistä syistä.

Kun on hengellisessä bändissä ja työnä on kutsua ihmisiä Jumalan luo, oman elämän on kestävä päivänvalo. Vaikka teologisia esteitä ei olisikaan ollut, käytännössä oli parempi lopettaa tupakointi. Niin hän teki ja seisoi ratkaisunsa takana.

Juha Kela oli monessa suhteessa aikaansa edellä. Hän oli Joh. 3:16:lla, hän oli sitä Lauluja kahdesta maailmasta -levyllä, joka oli hänen Pro Fidessä tekemästään musiikista ilmeisesti hänelle läheisintä ja omintaan. Sitä hän ei halunnut selitellä. "Siitä tajuaa, mitä tahtoo, kuulee, mitä haluaa kuulla."

Tarkoitus, päämäärä oli kuitenkin selvä silläkin levyllä. Nousee esiin se puoli hengellisen musiikin tekemisessä, johon Kela suhtautui kaikkein tinkimättömimmin, kaikkein ankarimmin. Se, jossa hän vaati itseltään kaikkein eniten. "Muu ei saa merkitä kuin se, että ihminen pelastuu, että syntyy yhteys Jumalaan. Se on päätarkoitus - musiikin tekijän itse on jäätävä syrjään; persoonallisuuden, musiikillisen lahjakkuuden ja kaiken muun on palveltava itse tarkoitusta", hän sanoi eräässä haastattelussa.

Jos Kela jotakin vihasi, niin kaikenlaista gospelvouhotusta, sanovat ne, jotka hänet paremmin tunsivat. Tuon vastenmielisyytensä Juha ilmaisi moneen otteeseen. Hän arvosteli sellaista hengellistä musiikkia, josta hänen mielestään puuttui tarvittava pyhä vakavuus. Ne, jotka tunsivat arvostelun osuvan itseensä, eivät tietenkään pitäneet kritiikistä, eikä siten ainakaan parannettu Pro Fiden ja muitten hengellisen musiikin tekijöitten välejä.

Kelan kritiikki oli rankkaa. "Jos Pyhässä Hengessä puhutaan pyhistä asioista niin kuin Jumala on pyhä, niistä ei voi puhua epäpyhästi. Silloin ei esimerkiksi tule Jeesus vastaan merkkifarkuissa." Arvostelun lähtökohdat olivat tietenkin Juhan teologiassa, hänen käsityksissään Jumalasta ja kristillisen uskon ytimeistä.

"Uudemmassa hengellisessä musiikissa on esillä jotenkin "tuu mukaan tää on kivaa" -korostus. Puhutaan myönteisistä asioista: Jumalan rakkaudesta, ilosta, rauhasta, vapaudesta, mutta irrallaan siitä ristin todellisuudesta joka yksin voi ne vaikuttaa. Toisin sanoen unohdetaan varsinainen syy ja siirrytään seurausilmiöihin ikään kuin ne kuuluisivat kaikille. Eivät ne kuulu kuin sellaiselle ihmiselle, jonka syntisen sydämen Kristuksen veri on pessyt puhtaaksi."

Samoista ajatuksistaan Juha kirjoitti myös Pro Fiden tukijoukkojen, rukousrengaslaisten yhteydenpitovälineeseen Rukousrengas-lehteen näin: "Luulen, että meiltä - yhtä hyvin salin kuin esiintymislavan puolella - on uhkaavassa määrin katoamassa tunto Jumalan pyhydestä ja tietoisuus siitä, että olemme matkalla joko taivaaseen tai helvettiin." Hän pyysi rukoilemaan, että yhä useampi suomalainen gospelin esittäjä voisi puhdistautua Herran käyttöön, lakata pitämästä esillä itseään ja omia ajatuksiaan ja ryhtyä sen sijaan pitämään esillä evankeliumia, sillä "MILLÄÄN MUULLA EI OLE MITÄÄN VÄLIÄ."

Mitä Pro Fidestä olisi tullut ilman Juha Kela? Kenties ei mitään. Kenties se olisi hajonnut ja kuollut Vanhasten siirtyessä työelämään ja Nymanin naimisiin. Kenties se olisi ajan mittaan tukeutunut omaan musiikilliseen mahdollomuuteensa. Kuka tietää. Ehkä Heikki Haataja olisi taas ryhtynyt laulamaan ja soittamaan kitaraa yksin omilla puhujamatkoillaan?

Kela teki Pro Fidestä ammattitaitoisen, tiukasti yhteensoittavan bändin. Hän omalla panoksellaan oli muovaamassa siitä ryhmää, joka jos mahdollista oli vieläkin päämäärätietoisempi kuin alkuaikojen kokoonpano. Jos Kela ei olisi halunnut, hänen ei varmasti olisi tarvinnut hankkia elantoaan hengellisen musiikin saralta.

"Jos hengellisen musiikin tehtävä ymmärretään oikein, se ei koskaan voi olla pelkkää esittämistä tai pelkkää taidetta." hän kirjoitti. Joku, olisiko Jouko Turka, on sanonut, ettei todellinen taide voi koskaan kukoistaa täydellisessä vapaudessa. Kelan taide oli alituista suostumista rajoihin, jotka asetti evankeliumi Jeesuksesta Kristuksesta sellaisena, kuin hän sen ymmärsi. Kenties juuri siksi se taide kukoistikin niin.

--

Vuosi sitten keväällä Pro Fide tuntui olevan umpikujassa. Riken ja Hanskin lähdön jälkeen elettiin tavallaan tyhjän päällä, avoimessa tilanteessa. Maki oli lupautunut kesällä -84 tilapäisavuksi hoitamaan kesäkeikat, mutta oli sitten jotenkin vain jäänyt pyörimään mukaan, vaikka puhuikin jatkuvasti siitä, että hän jättää taas touhun. Myös basistin paikka oli täytetty väliaikaisesti. Sitä hoiti Hannu Domke. Keväällä kävi selväksi, että taas tarvittaisiin Vuosi sitten uudet soittajat.

Koko homma oli ollut jo pari vuotta epämääräistä. Uusia biisejä ei enää tullut. Bändi lämmitti vanhoja juttuja ja alkoi toistaa itseään. Kela laski sen varaan, että Lauluja kahdesta maailmasta -levyllä mukana ollut ranskalainen kitaristi Michel Korchonoff tulisi Suomeen ja mukaan bändiin, niin kuin oli ollut puhetta. Muussa tapauksessa hän itekin oli aikeissa lopettaa.

Viime vuoden toukokuussa sitten kaikki tuntui pysähtyvän, Juhan äkillinen kuolema hajotti Pro Fiden lopullisesti.

Jäljelle jäi vain kaksi kaveria, Jukka ja Mikko. Olisiko enää mitään edellytyksiä jatkaa toimintaa?

Kesällä päätettiin kuitenkin yrittää. Mahdollisia soittajia etsiskeltäessä Mikolle tuli ensimmäisinä mieleen tutut Eero "Eppu" Ainesmaa ja Jouko Kantola. Kummankin tulo Pro Fideen näytti kuitenkin käytännössä mahdottomalta. Eppu oli opiskelemaisessa Oulussa ja soitti sikäläisessä Perjantai-kokoonpanossa, Jokke taas oli mukana Jukka Leppilammen bändissä.

Mikko yritti ottaa selvää muistakin sopivista soittajista, ja soitti siinä tarkoituksessa Jokelle. Konsultaatiokeskustelussa hän sai sopivasti vihjattua, että jos Jokke vain olisi kiinnostunut ja vapaa tulemaan, paikka olisi ilman muuta hänen.

Itse asiassa Jokke ei ollutkaan niin kovin kiinni Leppilammen bändissä. Hän oli ilmoittanut jo keväällä, että aikoo opiskella syksyllä ja jättää keikkailun vähemmälle. Mikon vihjaukseen hän ei kuitenkaan osannut sanoa juuta eikä jaata. Joskus pikkupoikana hän tosin oli rukoillut pääsystä soittamaan Pro Fideen, se kun oli niin komeaa ja niillä oli niin hienot laitteetkin. Oliko tämä nyt vastaus tuohon vanhaan rukoukseen?

Vähitellen Jokke Kantola vakuuttui siitä, ettei ole ketään toista musiikkia, joka voisi hänen laillaan täyttää Pro Fiden rivit. Se olisi hänen paikkansa. Ratkaisua vahvistivat saadut profetiat. Niinpä hän sitten ilmoitti Mikolle olevansa valmis tulemaan mukaan. Opinnot saivat luvan jäädä taka-alalle.

Eppu Ainesmaa puolestaan joutui miettimään mahdollisuutta irrottautua opinnoista, kun häntä pyydettiin keväällä -85 Campus Crusade for Christ-järjestöön sitoutuneeseen bändiin Pacificiin Länsi-Saksaan. Eppu ei lähtenyt. Hän tuli kesätöihin Helsinkiin ja otti mitään aavistamatta yhteyttä ystäväänsä Mikkoon ja sai kuulla, missä jamassa Pro Fide oli. Joskus aiemmin oli ollut huulenheittotyylin puhetta Epun tulosta bändiin, mutta nyt se alkoi kiinnostaa häntä toden teolla.

Ennen kuin Jokke ja Eppu liittyivät lopullisesti yhtyeeseen, pojat järjestivät jamit, eräänlaisen koeponnistuksen, jotta saisivat edes vähän tuntumaa, olisiko kokoonpanolla onnistumisen mahdollisuuksia. Kun mukaan saatiin vielä juuri Helsinkiin muuttanut Epun tuttava, bassoa soittava Olavi Haapamäki ja jameissa oli hyvä meininki, alkoi tuntua siltä, että Pro Fide selviäisi kriisistä sittenkin. Edessä näkyi taas uuden tien alku.

Tavallaan he ovat kovan paikan edessä. He ovat saaneet tehtäväkseen jatkaa pitkää perinnettä, pian kaksikymmenvuotiaan bändin - ei oikeastaan vain bändin, vaan evankelioimisbändin - työtä. Heihin kohdistetaan paljon ja monenlaisia odotuksia. Linja olisi kyettävä säilyttämään. Aina kun miehistöä on vaihtunut. On pelätty lipsumista, löystymistä. "Ei se enää ole sama vanha kunnon Pro Fide."

Tavallaan tuota kovaa paikkaa ei kuitenkaan ole. Uudistumista ei näet voi välttää, niin kuin he itse sanovat: "Ollaan mitä ollaan, soitetaan sitä mitä ollaan ja kuulostetaan siltä mitä ollaan. Siinä se." He tietävät, että heidän ainoa mahdollisuutensa onnistua on tehdä juttu niin kuin vain he voivat sen tehdä.

Ehkä teksteihin tulee uutta ilmettä, ehkä haetaan sellaisia sanontoja ja kielikuvia, joita Pro Fide ei ole ennen käyttänyt. Silti heidän oman käsityksensä mukaan vain touhun henki tulee muuttamaan - myönteisempään suuntaan. Sanoman ydin pysyy samana, yksinkertaisena evankeliumina. "Kun musa on kovaa, on radikaalia sanoa asiat suoraan - julistaa Kristusta."

Jos Pro Fidelle on aina ollut ominaista selvä ja ongelmaton suhtautuminen Raamattuun, senkin linja jatkuu. "Raamatussa meillä on harvinaisen valmiit vastaukset kaikkeen, sieltä ne on luettavissa ja julistettavissa." Konsertit ovat jo kauan ennen heitä muuttuneet laulu-puhe-laulukokouksista yhtenäisten kokonaisuuksien suuntaan, joissa lasketaan paljon itse musiikin varaan.

Mutta yhden linjan he ovat särkeneet. He ovat katkaisseet Pro Fiden pitkään jatkuneen eristyisyyden, omaan ylhäiseen yksinäisyyteen vetäytymisen. He ovat soittaneet De Bronissa Christian Artists Europe -seminaarissa, olleet mukana Lempäälän loppiaistapahtumassa ja Evankelisilla musiikkimessuilla.

Merkitseekö se oman identiteetin heikkenemistä, evankelioimistavoitteen hämärtymistä? Vai merkitseekö se luopumista - vihdoin - vapaaehtoisesta itsensähalveksumisesta, ajatuksesta "meidän biiseillä ja musiikilla ei ole mitään annettavaa uskoville"? Identiteetti on luovuttamaton. Vaaka kallistuu jälkimmäisen vaihtoehdon puolelle.

Vaikka bändin historia on pitkä, heidän vuoronsa on kestänyt vasta vähän aikaa. Vieläkään he eivät tunne toisiaan kovin hyvin, eikä heistä siksi ole kovin paljon sanottavaa. Vielä ei ole käynyt ilmi, mitä heistä tulee. He kääntävät pian Pro Fiden sen kolmannelle vuosikymmenelle. Tuskin kukaan arvasi Turussa syksyllä -66 minne matka veisi ja että vielä kaksikymmentä vuotta myöhemmin löytyisi porukka, joka kantaisi samaa nimeä ja haluaisi jatkaa heidän aloittamaansa matkaa.

Epilogi

Sen piti olla helppo keikka, pidettäisiin Haminassa vain yksi konsertti. Matka ei olisi pitkä eikä sääkään ollut liian paha, vaikka lämpötila olikin nollan vaiheilla ja luvassa oli räntäsadetta. Piti riittää hyvin, kun lähdetäisiin yhdentoista maissa. Perillä oli määrä olla kello neljätoista maissa, ja konsertti alkaisi neljältä. Vaikutti ihan sopivalta aikataululta.

Kamat saatiin roudattua autoon hyvissä ajoin, vaikka Eppu myöhästyikin junasta eikä ollut kantamassa. Perinteinen rangaistus, pullakahvien tarjoamista muille, ei kuitenkaan ollut käytössä. Pojat autoon, miksaaja Napo Ikonen auton rattiin, lyhyt rukous ja matkaan. Mersu on hidas ja vetoinen. Varpaita palelee. Toinen sivuovi on teipattu umpeen pakkausteipillä, joka lepattaa ajoviimassa. Istuin ei pysy pystyasennossa, vaan valuu jatkuvasti makuutasoon. Kahvituon jälkeen huomataan, että varmasti myöhästyään.

RUK:n Maneesissa on onneksi helppo roudata. Varttitunnin myöhästyminen sinänsä ei haittaa paljonkaan, jos kantoapua löytyy tarpeeksi. Enemmän huolestuttaa se laitteitten, PA:n hurina ja pörinä, joka on ollut ongelmana joka kerta Pro Fiden soittaessa Maneesissa. Siihen saataisiin nytkin varautua.

Ihan tavallinen keikka se ei ollut eikä tavallinen intikeikkakaan. RUK:n kurssijuhlaa varten Maneesiin on rakennettu hienot valo- ja äänentoistosysteemit. Hengellinen jaos on kuitenkin saanut järjestettäväkseen ennen iltajuhlaa gospelkonsertin, johon se tilasi Pro Fiden.

Roudaus sujuu nopeasti. Ongelmat alkavat, kun pitäisi löytää virtaa laitteisiin. Seinästä sitä ei haluttaisi ottaa, koska niin on tehty ennen ja siitä on saatu mahtavat pörinät. Joku selvittää, että Haminan sähkölaitokselta on käyty katsomassa juhlaa varten rakennettua systeemiä ja järjestetty paikalle yhteensä 16 kiloa virtaa. Sen pitäisi riittää mihin tahansa, varsinkaan kun PF ei rakenna omia valoja. Valmiina olevia kyllä voitaisiin käyttää. Jossakin ylhäällä, näyttämöverhojen takana pääkeskuksen luona piti olla vanerilevy, josta virrat voisi vetää eikä pörinää pitäisi tulla.

Virrat vedetään. Napo alkaa tehdä soundcheckiä, valot välähtelevät, hurinaa on jonkin verran. Jossakin pyörähtää tuuletin käyntiin. PAM! Sähköt poikki. Pimeätä ja hiljaista. Jos on oikein tarkka, voi juuri ja juuri erottaa sellaisen palaneen hajun, joka lähtee sulaneista, viallisista sähkölaitteista. Pojat suhtautuvat tilanteeseen rauhallisesti, toistaiseksi.

Virrat on sittenkin vedettävä seinästä, ainakin soundcheckin ajaksi. Hurina moninkertaistuu. Aika alkaa käydä vähiin, konsertin pitäisi alkaa puolen tunnin kuluttua. Myöhästymisvaraa ei juuri ole, sillä lavan pitää olla tyhjänä kuuteen mennessä. Järjestäjät koettavat selvittää sulamissotkua. Onnea heille, iltajuhlaa varten.

Balanssitkin saadaan katsottua miten kuten. Yleisö päästetään sisään. Ollaan vajaa neljännestunti myöhässä. Hurina on raivostuttavan kovaa. Ennen aloittamista yritetään vielä vähentää sitä liittämällä sekä päätteet että soittokamat valoihin tulevaan, taatusti samaan virtavaiheeseen. Se ei auta. Konsertti on potkaistava käyntiin. Vaikka tilaisuus ei ole käskytetty, sali on pullollaan.

Pari biisiä on jo soitettu, kun Napo huomaa mikserin virranvalitsimen olevan väärässä asennossa. Laitteet kiinni, vivun kääntö, laitteet päälle. "Tulipas hiljaista", Kuustonen sanoo yleisölle. Mutta hurina jatkuu, tosin jo paljon siedettävämpänä.

Niemelän rummut kuulostavat oudoilta. Bassarin Pa-piuha pätkii. Yhtäkkiä Mikon laulumikki pettää: ". . . lä . . . enee . . . asii . . . ta . . . e . . ." Sanat häipyvät käsittämättömiksi pätkiksi. Tyynesti hän vaihtaa mikkiä kesken biisin. Hänen Telecasterinsa roikkuu kaulalla ja kyllä hän sitä soittaakin, mutta mitään ei kuulu. Joko kitaran mikit ovat kiinni, se ei ole kanavassa tai kanava on kiinni.

Jokke aloittaa soolon. Se kuulostaa eriskummalliselta; DX-seiskassa on jokin outo programmi päällä, joka sotkee soundit. Pojat katselevat toisiaan sen näköisinä, ettei tämä voi olla enää tottakaan. Vähän aikaa näplättyään Jokke saa oikean soundin.

"Tänään tuntuu kaikki menevän pieleen", Eppu sanoo esitellessään seuraavan biisin. Sen nimi on Rukous ja se kertoo ihmisestä, joka on pettynyt kaikkeen ja jolla on seinä vastassa joka puolella ja jonka ainoaksi vaihtoehdoksi jää rukoilla, vaikka ei osakaan rukoilla ja niin hän vain huutaa. Huutaa Jumalalle, että tarvitsee tätä.

Käy valtava pärahdyks ja hurina kasvaa niin kovaksi, että se hukuttaa miltei koko soiton. Basso katoaa PA:sta. Olavi ryntää kanavakaapelin luo ja tempaisee bassopiuhan irti. Niemelä jo lopettaa soiton kesken biisin, kun ei enää kuule bassoa ollenkaan. Mikko viittooo jatkamaan. Olavi soittaa koko loppukonsertin pelkästään oman styrkkarinsa läpi.

Mutta Pro Fide on Pro Fide eikä konsertti ole vain konsertti. Jukan puheesta toki huomaa, että tämä keikka ei

todellakaan ole ollut ihan tavallinen. Hänen on vaikea puhua, hän toistelee samoja asioita ja puhuu jonkin verran sekavasti, mutta pitää puheensa silti niin lyhyenä ja yksinkertaisena kuin suinkin. Se, joka ei ymmärrä, mistä ja miksi Pro Fide laulaa, ei ymmärrä mitään muutakaan. Puhe päättyy rukoukseen, niin kuin aina. Vielä pari biisiä ja konsertti on ohi.

Se ei ollut helppo keikka, kaikkea muuta. Tuskin koskaan on niin paljon vaikeuksia kasautunut yhdelle keikalle. Tekniset vaikeudet eivät silti lannistaneet bändiä, ja jos he olivatkin pettyneitä tai masentuneita, he eivät halunneet välittää sellaisia fiiliksiä yleisölle. Ehkä he eivät yltäneet parhaimpaansa, mutta silti heistä heijastui samaa lämpöä kuin alkuaikojen Pro Fidestä, lämpöä joka tuntui kauan olevan kadoksissa.

Pro Fidellä on yhä tulevaisuutta. Menneisyys sillä on, eikä se pääse siitä irti, eikä tarvitsekaan. Kenties tulevaisuus ei tuo mukanaan samanlaista menestystä kuin alkuajat, mutta menestystähän Pro Fide ei ole koskaan tavoitellutkaan. Se on hoitanut hommansa: uskon puolesta, yksinkertaista evankeliumia. Evankeliumia joka koskettaa joitakin ja johon toiset loukkaantuvat - joko esityksen muotoon, rockräminään tai sisältöön. Vaikka sanoma on joskus julistettukin ehkä tarpeettoman armottomasti, tyylinsä Pro Fide on silti aina säilyttänyt. Oman tyylinsä.

Seuraavan kerran tavatessa Mikko kysyy, joko olen toipunut keikasta. Ei. Puolesta tai vastaan, mutta Pro Fidestä on vaikea toipua. Monet eivät tee sitä koskaan.